

ת"פ 12416/08/15 - מדינת ישראל נגד עמותת פרוייקט מאור חיים צפת, אליאור שבבו, כלל הנדסת הגליל בע"מ, יום טוב ויקטור סבח

בית דין אזורי לעבודה בנצרת

ת"פ 12416-08-15

לפני:

כב' השופטת הבכירה ורד שפר

המאשימה:

מדינת ישראל
ע"י ב"כ: עו"ד ישראל שניידרמן

-

הנאשמים:

1 עמותת פרוייקט מאור חיים צפת
2 אליאור שבבו
3 כלל הנדסת הגליל בע"מ
4 יום טוב ויקטור סבח
ע"י ב"כ: עו"ד גיל מור

הכרעת דין

1. מושא כתב האישום שלפנינו הינן עבירות בניגוד לפקודת הבטיחות בעבודה וחוק ארגון הפיקוח על העבודה, ותקנות שהותקנו מכוחם, המיוחסות לנאשמים בקשר לבניין, שבתקופה הרלבנטית לכתב האישום היה בבנייה, המצוי ברח' צה"ל 2 בשכונת מאור חיים בצפת (להלן: "**הבניין**").

2. הנאשמת מס' 1 הינה עמותה רשומה, שבה התאגדה קבוצת רכישה של משפרי דיור, אשר בתקופה הרלבנטית לכתב האישום זכתה במכרז של משרד השיכון לבניית בית מגורים בעל 7 קומות ו - 24 דירות (הבניין כהגדרתו לעיל) (להלן: "**העמותה**" ; **הנאשמת 1**).

הנאשם מס' 2 היה, לכאורה ועל פי הנתען בכתב האישום, מנהל של הנאשמת מס' 1 והאחראי על פעילותה.

הנאשמת מס' 3 הינה חברה בע"מ שנרשמה ברשם החברות ביום 25/01/11 והיא זו שהייתה אחראית על ביצוע בניית הבניין החל מיום הקמתה ובמהלך התקופה מושא כתב האישום.

הנאשם 4 שימש בנאשמת 3 כמנהל והיה אחראי על פעילותה.

כמו כן, שימש הנאשם מס' 4 כבעלים ומנהל של חברת בתי ערים בע"מ, אשר החלה בביצוע עבודות בנייה באתר בניית

עמוד 1

הבניין, ואף הגישה למפקח עבודה אזורי לאזור הצפון הודעה על פעולות בנייה ועל מינוי מנהל עבודה באתר.

4. ואלה העובדות עליהן מושתת כתב האישום -

א. ביום 22/09/11 בוצע ביקור פיקוח באתר הבנייה של הבניין (להלן: "האתר").

במהלך הביקור מצאו המפקחים שנטלו חלק בביקור ליקויי בטיחות רבים באתר, אשר היה באחריות הנאשמת 3, אשר היה בחלק מהם כדי לסכן ממשית את העובדים באתר.

ואלה הליקויים שנמצאו -

1. לא הוגשה הודעה מטעם הנאשמת 3 על פעולות בניה.
 2. לא מונה מנהל עבודה באתר מטעם הנאשמת 3.
 3. לא הוצג באתר במקום בולט לעין שלט שבו צוינו שם מבצע העבודה ומענו, שם מנהל העבודה ומענו, ומהות העבודה המתבצעת.
 4. לא נבדק ע"י חשמלאי בודק מתקן החשמל הזמני המותקן באתר לפני הפעולות הראשונות.
 5. משטחי עבודה ומדרכות מעבר, שמהם עלול אדם ליפול לעומק של 2 מטר לא גודרו ע"י און יד און תיכון ולוח רגל.
 6. פתחים לא היו מגודרים ולא נסגרו במכסים מתאימים.
 7. הסמוכות למשטחי העבודה ו/או למדרכות המעבר לא היו עשויות חומר מתאים ללא פגם.
 8. הפיגום לא נבדק בידי מנהל עבודה ותוצאות הבדיקה לא נרשמו בפנקס הכללי.
 9. באתר לא היה ארגז עזרה ראשונה.
 10. העובדים בגובה לא היו מאובטחים במערכת מתאימה לבלימת או מניעתנפילה באמצעות רתמות בטיחות.
 11. העובדים בגובה לא הודרכו ע"י מדריך בעבודה לגובה.
 12. באתר לא קוימו הדרכות בדבר מניעת סיכונים והגנה מפניהם, באמצעותבעל מקצוע מתאים, באתר לא נוהל פנקס הדרכה ולעובדים לא נמסרה תמציתכתב של מידע בדבר סיכונים בעבודה.
- (להלן: "הליקויים").

ב. לאור הליקויים שתוארו, הוצא ביום 25/09/11 צו בטיחות האוסר המשך עבודות באתר, (להלן: "צו הבטיחות הראשון"), אשר הועבר, יחד עם דו"ח ביקור בו פורטו ליקויי הבטיחות - לנאשם מס' 2.

עמוד 2

ג. ביום 29/11/11 בוצע ביקור חוזר ע"י המפקחים באתר, והם מצאו כי צו הבטיחות הראשון לא קיים, וכי במקום מבוצעות עבודות טיח ע"י עובדים של קבלן טיח.

עוד נמצא בביקור החוזר כי באתר אין מנהל עבודה, ולא תוקנו הליקויים.

ד. הנאשמת 1 הואשמה בכך שעל אף שנמסר לה צו הבטיחות לא קיימה אותו ולאפעלה לעצירת העבודות באתר.

הנאשם 2 הואשם בהפרת האחריות המוטלת עליו כמנהל הנאשמת 1 למנוע את ביצוע העבירה על ידיה.

הנאשמת מס' 3 הואשמה בכך שביצעה את עבודות הבנייה באתר עליהן הייתה אחראית תוך קיומם של הליקויים שבחלקם היה כדי לסכן ממשית אתהעובדים באתר.

הנאשם מס' 4 הואשם בהפרת אחריותו כמנהל הנאשמת 3 למנוע ביצוע העבירות על ידיה.

5. ואלה הוראות החיקוק לפיהן הואשמו הנאשמים -

א.נאשמת מס' 1 הואשמה באי קיום צו בטיחות - בניגוד לס' 8(ב) יחד עם סעיפים 6 ו - 9 לחוק ארגון הפיקוח על העבודה - התשי"ד 1954.

ב. הנאשם מס' 2 הואשם בתוקף אחריותו כמנהל לפי הסעיפים בהם הואשמה הנאשמת 1 יחד עם סעיף 36(ה) לחוק ארגון הפיקוח על העבודה התשי"ד 1954.

ג. הנאשמת מס' 3 הואשמה בפעולה בניגוד לסעיפי החיקוק הבאים -

1. אי הודעה למפקח עבודה אזורי על תחילת פעולות בנייה באתר, עבירה בניגוד לסעיף 192 לפקודת הבטיחות בעבודה (נוסח חדש) תש"ל 1970 (להלן: "**הפקודה**"), יחד עם סעיף 225 לפקודה.

מיום 1.8.1981

תיקון מס' 2

ס"ח תשמ"א מס' 1025 מיום 26.5.1981 עמ' 275 (ה"ח 1458)

(ב) ואלה ההוראות החלות כאמור:

(1) הוראות פרק א', סימן א': פרשנות;

(2) הוראות פרק ב', סימן ה': נוחיות;

(3) ~~הוראות פרק ג', סימנים י', י"ג ו"ד, לענין דודי קיטור וקולטי אוויר;~~

(3) הוראות פרק ג' סימן ו': שרשרות, חבלים ואבזרי הרמה, וסימן ז': מכונות הרמה;

2. אי מינוי מנהל עבודה באתר בנייה, עבירה בניגוד לסעיפים 2(א) 2(ב) ו - 5(ג) לתקנות הבטיחות בעבודה (עבודות בנייה) התשמ"ח 1988 (להלן: "**התקנות**"), יחד עם ס' 191, 219 ו - 225 לפקודה

3. אי הצגה במקום בולט לעין באתר בו מתבצעת פעולת הבנייה שלט שבו צוינו שם מבצע הבנייה ומענו, שם מנהל העבודה ומענו, ומהות העבודה המתבצעת, עבירה בניגוד לתקנה 7 לתקנות, יחד עם ס' 219, 191 ו- 225 לפקודה.

4. אי ביצוע בדיקה על ידי חשמלאי בודק של מתקן החשמל הזמני המותקן באתר לפני הפעלתו הראשונה, עבירה בניגוד לתקנה 11 לתקנות החשמל (מתקן חשמלי אירעי באתר בנייה במתח שאינו עולה על מתח נמוך) תשס"ג 2002 יחד עם תקנה 163 לתקנות סעיפים 219, 191 ו- 225 לפקודה.

5. שימוש במשטחי עבודה ומדרכות מעבר שמהם עלול אדם ליפול לעומק של 2 מטרים ללא גידור ע"י און יד און תיכון ולוח רגל, עבירה בניגוד לתקנה 9(א) לתקנות יחד עם ס' 219, 191 ו- 225 לפקודה.

6. אי גידור פתחים ואי סגירתם במכסים מתאימים, עבירה בניגוד לתקנה 79(1) לתקנות יחד עם ס' 219, 191 ו- 225 לפקודה.

7. שימוש בסמוכות למשטחי העבודה ו/או למדרכות המעבר אשר לא עשויות מחומר מתאים ללא פגם - בניגוד לתקנה 8(ב) לתקנות יחד עם ס' 219, 191 ו- 225 לפקודה.

8. אי בדיקת פיגום ע"י מנהל עבודה ואי רישום תוצאות הבדיקה בפנקס הכללי, עבירה בניגוד לתקנה 20 לתקנות יחד עם ס' 219, 191 ו- 225 לפקודה.

9. אי התקנה ואי קיום באתר של ארגז לעזרה ראשונה מצויד כראוי - עבירה בניגוד לתקנה 186 לתקנות יחד עם ס' 219, 191 ו- 225 לפקודה.

10. אי אבטחת עובדים המועסקים בגובה, במשך כל זמן העבודה, במערכת המתאימה לבלימת או מניעת נפילה באמצעות רתמות בטיחות, עבירה בניגוד לתקנה 8 לתקנות הבטיחות בעבודה (עבודה בגובה) תשס"ז 2007 יחד עם ס' 219, 191 ו- 225 לפקודה.

11. אי הדרכת עובדים בגובה ע"י מדריך עבודה בגובה, עבירה בניגוד לתקנה 5(2) לתקנות הבטיחות בעבודה (עבודה בגובה) תשס"ז 2007 יחד עם ס' 219, 191 ו- 225 לפקודה.

12. אי קיום הדרכות באתר בדבר מניעת סיכונים והגנה מפניהם, באמצעות בעל מקצוע מתאים - עבירה בניגוד לתקנה 3(א) יחד עם תקנה 15 לתקנות ארגון הפיקוח על העבודה (מסירת מידע והדרכת עובדים) (התשנ"ט 1999).

13. אי ניהול באתר פנקס הדרכה בעבודה - עבירה בניגוד לתקנה 6 יחד עם תקנה 15 לתקנות ארגון הפיקוח על העבודה (מסירת מידע והדרכת עובדים) (התשנ"ט 1999).

14. אי מסירה לעובדים באתר תמצית בכתב של מידע בדבר סיכונים בעבודה , עבירה בניגוד לתקנה 7(א) יחד עם תקנה 15 לתקנות ארגון הפיקוח על העבודה (מסירת מידע והדרכת עובדים) התשנ"ט 1999.

הנאשם מס' 4 הואשם באחריות כמנהל לעבירות שבוצעו ע"י הנאשמת מס' 3, וזאת מכוח ס' 222 לפקודה וסעיף 36(ה) לחוק ארגון הפיקוח על העבודה.

6. אשר לנאשמת מס' 1 -

א.כמצוות סעיף 182 לחוק סדר הדין הפלילי תשמ"ב 1982, אודיע תחילה שהחלטתי לזכותה מביצוע העבירות מושא כתב האישום, וזאת מהנימוקים שיפורטו להלן.

יוזכר, כי האישום היחיד שמתייחס אל נאשמת זו הינו על בסיס הטענה לפיה לא קיימה את צו הבטיחות הראשון ולא פעלה על מנת לקיימו ובכדי לעצור את העבודות באתר.

על כן הואשמה בעבירה של אי קיום צו בטיחות, בניגוד לסעיף 8(ב) יחד עם סעיפים 6 ו- 9 לחוק ארגון הפיקוח על העבודה התשי"ד 1954 .

ס' 6 לחוק האמור, שמגדיר מהם צווי בטיחות ומתי יוצאו, קובע כהאי לישנא -

"(א) שוכנע מפקח עבודה אזורי, בין מפעולות עצמו ובין על סמך דין וחשבון שלמפקח עבודה, כי טיבם, מבנם או מקומם של מכונה, ציוד, מתקן או חומר המשמשים או העומדים לשמש במקום עבודה יש בהם סכנה לשלומם או לבריאותם של אדם, או כי תהליך או מעשה פלוני או מחדל פלוני במקום עבודה מסכנים שלום אדם או בריאותו, רשאי הוא לעשות, בצו, אחד מאלה:

(1) להורות על הפסקת העבודה במקום העבודה, לאסור את השימוש במכונה, במתקן בציוד או בחומר או בחלק מאלה כמפורש בצו או לאסור את השימוש עד שהורחק גורם הסכנה וניתן על כך אישור מאת מפקח עבודה;

(2) לחייב את המחזיק במקום העבודה לנקוט, תוך הזמן הנקוב בצו, אמצעים כמפורש בצו לשם הרחקת הסכנה.

(ב) מקום שאין הסכנה תכופה לא ייתן מפקח עבודה אזורי צו לפי סעיף זה, אלא אם נתן למחזיק במקום העבודה הזדמנות נאותה להשמיע ... טענותיו.

(ג) צו לפי סעיף זה ייחתם על ידי מפקח עבודה אזורי ויישלח בדואר רשום, או יימסר לידי המחזיק במקום העבודה או יודבק באופן הנראה לעין במקום העבודה. טעות בנקיבת שמו של המחזיק לא תפגע בחוקיותו של צו שנמסר או שהודבק כאמור."

סעיפים 8 ו- 9 לחוק קובעים כך -

מיום 9.9.1969

תיקון מס' 1

ס"ח תשכ"ט מס' 553 מיום 27.3.1969 עמ' 78 (ה"ח 748)

(א) צו לפי סעיף 6 יעמוד בתקפו כל עוד לא בוטל על ידי מפקח עבודה אזורי, או על ידי מפקח העבודה הראשי, או על ידי שופט בית משפט מחוזי על פי בקשה בדרך המרצה בית דין אזורי כמשמעותו בחוק בית הדין לעבודה תשכ"ט-1969 על פי בקשה שהוגשה על ידי המחזיק במקום העבודה.

מיום 21.5.1982

תיקון מס' 2

ס"ח תשמ"ב מס' 1051 מיום 21.5.1982 עמ' 162 (ה"ח 1472)

7. (א) צו לפי סעיף 6 יעמוד בתקפו כל עוד לא בוטל על ידי מפקח עבודה אזורי, או על ידי מפקח העבודה הראשי, או על ידי בית דין אזורי כמשמעותו בחוק בית הדין לעבודה, תשכ"ט-1969 (להלן - בית דין אזורי לעבודה) על פי בקשה שהוגשה על ידי המחזיק במקום העבודה.

(ב) נאסר בצו לפי סעיף 6 שימוש במכונה, במתקן ובציוד או בחומר עד שהורחק גורם הסכנה והודיע המחזיק במקום העבודה כי הורחק גורם הסכנה, יבחון מפקח עבודה את המצב תוך שני ימים מאז נתקבלה ההודעה על ידי מפקח עבודה אזורי או על ידי מפקח העבודה שנתן את הצו לאחר שהוסמך לפי סעיף 6(ד).

8" (א) ניתן צו לפי סעיף 6 או 6א, רשאי מפקח עבודה, בעזרת המשטרה להשתמש בכוח במידה הדרושה לביצוע הצו.

(ב) לא קוים צו שניתן לפי סעיף 6, דין המחזיק במקום העבודה שניתן עליו הצו - מאסר שנה אחת או קנס 2000 לירות או שני העונשים כאחד, וכן קנס נוסף של 20 לירות, לכל יום שבו נמשכת העבירה.
הגדרות

9. לענין פרק זה -

"מפעל" - מקום שחלה עליו פקודת הבטיחות בעבודה [נוסח חדש], תש"ל-1970, כולה או

חלקה;...

"המעסיק" - המחזיק במפעל;...

ב. נשאלת השאלה האם ניתן לראות בעמותה, הנאשמת מס' 1, כנופלת תחת הגדרת "מחזיק" ב"מפעל".

עיון בחוק ארגון הפיקוח על העבודה מראה כי אין בו סעיף הגדרות כללי משלו, הגם שברור כי את כלל ההוראות מכוחו יש לפרש בזיקה לעובדה שהוא בא להגן על מבצעי עבודה ב"מפעל", שהינו המקום בו מבוצעת העבודה, ולא בכדי מוגדר בו "המעסיק" כ - "מחזיק במפעל".

כך או כך ברור כי יש לפרש מונחים בחוק זה לאור הוראות הדין בעניין בטיחות בעבודה, בין אם בכלל, ובין בפרט, נוכח הגדרת תפקידיו של שירות הפיקוח בסעיף 1 לחוק, הקובע כך -

"

ידין

1. יוקם שירות פיקוח על העבודה (להלן - השירות), שמתפקידו -

(1) לפקח על קיום כל חיקוק שביצעו בידי שר העבודה והשר הטיל על השירות, בהודעה שפורסמה ברשומות, את הפיקוח על קיומו;

(2) לפקח על הבטיחות בעבודה (להלן - בטיחות), על הגיחות המקצועית (להלן - גיחות) ועל הרווחה במקומות שבהם עובדים בני אדם לצרכי עסק או משלח יד או במקומות המיועדים לכך, ולהדריך באלה את העובדים ואת המעסיקים;

(3) למלא כל תפקיד אחר שיטיל עליו שר העבודה בשטח הבטיחות, הגיחות, הרווחה וסידורי העבודה".

עיון בפקודת הבטיחות בעבודה מראה שבסעיף 2 נקבע כך -

"2. מפעל הוא חצרים שבהם או בגידרתם או מסביב להם עובדים בני אדם בעבודת כפיים בתהליך המשמש לעשיית מצרך או חלק של מצרך, שינוי, תיקונו, עיטורו, גימורו, ניקיון, רחיצתו, פירוקו, הריסתו או הכשרתו למכירה, או הכרוך באלה, ונתקיימו בחצרים שתי אלה:

(1) פעולת המפעל היא דרך משלח-יד או לשם השתכרות;

(2) אם מועסקים שם עובדים שכירים - יש למעסיקים זכות גישה או זכות שליטה".

הגדרות נוספות בעלות נפקות לענייננו, ניתן למצוא גם בסעיף 172א לפקודה, אשר עוסק בהסמכת השר להתקין תקנות מכוח הפקודה, וקובע בין היתר כהאי לישנא -

"172א "מחזיק במקום העבודה" - כל אחד מאלה:

- (1) המעסיק;
 - (2) בעל מקום העבודה או תופש מקום העבודה;
 - (3) המנהל בפועל את מקום העבודה;
 - (4) מי שבהשגחתו או בפיקוחו פועל מקום העבודה;
 - (5) המנהל בפועל של תאגיד, אם מקום העבודה הוא בבעלות תאגיד;
- "מקום עבודה" - כל אחד מאלה:**
- (1) מפעל כמשמעותו בפקודה זו;
 - (2) מקום עבודה כמשמעותו בסעיף 3 לחוק ארגון הפיקוח על העבודה;
 - (3) כל מקום אחר שהוחלו עליו הוראות פקודה זו, כולה או חלקה;

עוד ניתן להיעזר לענייננו בתקנות הרלבנטיות לתחום בו עוסק כתב אישום זה, שהינן תקנות הבטיחות בעבודה (עבודות בנייה) תשמ"ח 1988.

בתקנות אלו נכללות ההגדרות הבאות -

"מבצע בניה" - קבלן ראשי או מזמין, המבצע את העבודה כולה או חלקה

באמצעות עובדים שלו או באמצעות קבלנים העובדים עבורו;

"מזמין" - בעל הנכס או מי שבעל הנכס ייפה את כוחו להתקשר עם קבלנים לביצוע עבודת בניה או בניה הנדסית, כולה או חלקה; .

ג. מובן מאליו הוא, כי מעסיק אחראי לבטיחותם של עובדיו ולבטיחות הנמצאים במקום העבודה .

בענייננו, ככל שהדבר נוגע לגדרי אחריותה של הנאשמת מס' 1, שלכל היתרניתן לראותה כבעל הנכס בו בוצעו עבודות הבנייה מושא הצו, נשאלת השאלה האמתית מוטלת האחריות לבטיחות העובדים ולקיום הוראות מפקחי העבודה בעניין בטיחות העובדים גם על "מזמין", שהינו בעל הנכס.

בהקשר זה קבע בית המשפט העליון זה מכבר, בעניין ע"א 3805/01 דורון דואני נ' אמנון מלחי פד"י נז(3) 682 (2003) כך -

" תקנה 6 לתקנות הבטיחות מורה באילו מקרים יהא ה"מזמין" "מבצע בניה", ובאילו מקרים יחבוש "הקבלן הראשי" מגבעת זו.

על-פי תקנה 6, מקום שבו מבוצעות עבודות הבנייה על-ידי קבלן ראשי אחד ויחיד, יהיה הקבלן הראשי "מבצע בניה", ולא המזמין. הוא הדין מקום שבו הוטלה מלאכת הבנייה על יותר מקבלן ראשי אחד, ואחד מהקבלנים הראשיים קיבל באופן רשמי את האחריות הכוללת למילוי הוראותיהן של תקנות הבטיחות. בכל מקרה אחר ייחשב המזמין כ"מבצע הבניה". אכן, יהא זה המזמין או יהא זה הקבלן הראשי, נדרש, על-פי הדין, שיהא זה גורם אחד ויחיד שיהיה אחראי למילוי הוראות הבטיחות ."

ראו גם קביעותיו של בית המשפט העליון בעניין ע"א 1062/15 והבי נ' חאלד כמאל נזאל (פורסם בנבו, 10.05.2016) -

"פקודת הבטיחות בעבודה [נוסח חדש], ותקנות הבטיחות בעבודה שהותקנו מכוחה, נועדו לשמור על

בטיחותו של עובד באתר הבניה, בין אם הוא במעמד של שכיר ובין במעמד של קבלן עצמאי. התקנות מבטיחות כי בכל רגע נתון יהיה גורם שישא באחריות למילוי הוראות הבטיחות. כך, בהתאם לתקנות, האחריות להבטיח את קיומן של הוראות הבטיחות ואת יישומן בשטח על ידי כל הנמצאים באתר מוטלת על "מבצע הבניה". משעה שבעל נכס או מי שבעל הנכס ייפה אתכוחו ("המזמין" בתקנות הבטיחות) הטיל את ביצוע הבניה על קבלן ראשי אחד, יראו בקבלן הראשי כמבצע הבניה ובהתאם, תעבור האחריות הנגזרת מכוח תואר זה לכתפיו".

ד. בענייננו, אין חולק כי העמותה הנאשמת מס' 1, הייתה קבוצת רכישה של משפרי דיור שזכתה במכרז של משרד השיכון להקמת בניין מגורים עבור חברי העמותה.

עוד אין חולק שלמטרה זו, של הקמת הבניין שישמש למגורי חברי העמותה, שברור שבנייה איננה משלח ידם, התקשרה הנאשמת מס' 1 עם הנאשם מס' 4 וחברה בהקמתו, ובהמשך עם הנאשמת מס' 3, בהסכם לצורך ביצוע הקמת בניין המגורים.

דברים אלה ממש נרשמו בס' 3 לכתב האישום עצמו, והמאשימה אף חזרה בסיכומיה על כך שהנאשמת מס' 3 הייתה אחראית על ביצוע פעולות הבניה.

די לנו בכך, ובהלכה הפסוקה שצוטטה לעיל, כדי להסיר מעל כתפי העמותה הנאשמת מס' 1 את האחריות המוטלת על "מבצע בניה" לענין מילוי הוראות הבטיחות, ואכן מן הסתם לא בכדי בחרה המאשימה שלא להאשים את הנאשמת מס' 1 בכלל הפרות הוראות הבטיחות בעבודה שנמצאו באתר בניית הבניין.

העיון בסיכומי ב"כ המאשימה לענין אחריותה של הנאשמת מס' 1, מראה כי הואבחר להפנות דווקא להוראות תקנות ארגון הפיקוח על העבודה (מסירת מידע והדרכת עובדים) התשנ"ט 1999, שם נקבעה הגדרת מחזיק במקום העבודה הלשון -

"מחזיק במקום העבודה" - כל אחד מאלה:

- (1) המעביד;
- (2) במפעל - הבעל או התופש כמפורט בסעיפים 219 עד 221 לפקודת הבטיחות בעבודה [נוסח חדש], תש"ל-1970;
- (3) בעל מקום העבודה;
- (4) המנהל בפועל את מקום העבודה;
- (5) מי שבהשגחתו או בפיקוחו פועל מקום העבודה;
- (6) המנהל בפועל של תאגיד, אם המפעל מצוי בבעלות תאגיד;

מבקש ב"כ המאשימה לטעון, כי יש לראות בנאשמת מס' 1 כנופלת תחת הגדרת "בעל מקום העבודה".

סבורני שיקשה לקבל טענה זו, שכן היא מנותקת מהגיונם של הדברים מהבחינה המהותית, ומה"הקשר התעשייתי" שלהם.

העמותה, הנאשמת מס' 1, היא לכל היותר "בעל המקרקעין" שבו נתבקש מימבין הנאשמים 3 ו/או 4 להקים

בניין.

מקרקעין אלה הפכו ל"מקום עבודה" רק משהחל מבצע הבנייה לבצע בהם פעולות בנייה שלטובתן העסיק קבלני משנה או עובדים.

עובדת היותה של העמותה בעלת המקרקעין אינה הופכת אותה באופן אוטומטי לבעלת "מקום העבודה", וגם אם היה מקום לראותה ככזו מרגע שבוצעו במקרקעין שבבעלותה פעולות בנייה, הרי שהאחריות לביצוע הוראות הבטיחות הועברה על ידיה, ואין חולק על כך, לקבלן ראשי אחד יחיד, ובכך, ולאור ההלכה הפסוקה שצוטטה לעיל, הוסרה מעל ראשה האחריות.

גם הפסיקה שדנה בהוראות התקנות מכוחן ביקשה המאשימה לראות בנאשמת מס' 1 אחראית על הבטיחות באתר העבודה בענייננו, ראתה אתהבעלות ב"מקום העבודה" כזו המשויכת באופן טבעי למעסיק להבדיל מבעל המקרקעין בו ממוקם מקום העבודה.

ראו, למשל, ע"א 8133/03 עווד יצחק נ' לוטם שיווק בע"מ (פד"י נט(3) 66 (2004)), שם הדגיש בית המשפט העליון את הדברים הבאים -

"העובד, הבא להוציא לחמו במקום העבודה, זכאי למקום עבודה בטוח, והוא נותן אמונו במעביד, בעל השליטה על מקום העבודה, שיספק לו תנאי בטיחות והדרכה סבירים הנדרשים לביצוע העבודה. המעביד והאחראי במקום העבודה מטעמו חייב להבטיח כי מקום העבודה יהא כזה שיבטיח את שלומם של העובדים. לפיכך על המעביד לנקוט אמצעי זהירות סבירים שימנעו את הסכנות שהעובד חשוף אליהן, סכנות שעל המעביד להיות ער להן ואשר כרוכות בעבודה שהעובד מבצע מטיבה ומטבעה".

אמנם, פסק הדין האמור התמקד בעיקר בשאלת אחריותם האישית שלאורגנים בחברה להפרת הוראות בטיחות בעבודה ע"י החברה, אולם יפים הדברים שנאמרו שם לענייננו בכך שניתן ללמוד מהם שההגדרה "בעל מקום העבודה" מפורשת באופן טבעי לבעל השליטה במקום העבודה ככזה.

ועוד, נפנה לכך שבאותו פסק דין הזהיר בית המשפט מפני הטלת אחריות רחבה מדי בניזקין בהקשר בו עסקין, דברים שיפים ביתר תוקף מקום בו עסקין באחריות פלילית.

ראו, בהקשר זה, גם קביעות בית הדין הארצי בעניין ע"פ (ארצי)

53735-06-16 חיים גרינברג נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 4.09.2018).

ניתן ללמוד לענייננו גם מפסיקת בית הדין הארצי בהקשר אחר, של הטלתאחריות פלילית בקשר להעסקת עובדים בעבודות בנייה, זו הנוגעת להעסקת עובדים זרים, והטלת אחריות על בעליו של נכס להעסקה ללא היתר של עובדים זרים בד' אמות הנכס.

בהקשר האמור, נפסק כי לעניין האחריות הפלילית קיימת חזקה עובדתית, שלפיה מתקיימים יחסי עובד-מעסיק בין בעל הנכס או המחזיק בו לבין העובדים הזרים שנתפסו בנכס, ומשמתיקיימת חזקה שכזו עובר הנטל לסתור אותו

לכתפי בעל החזקה.

(ראו, ע"פ 29/09 יונסוף נ' מדינת ישראל, (ניתן ביום 30.5.10); ע"פ 29340-12-10 קובי שי נ' מדינת ישראל, (ניתן ביום 3.11.11); ע"פ 23809-02-11 מדינת ישראל, משרד התמ"ת נ' זלמן בראשי ואחיו בע"מ, ניתן ביום 24.1.12).

וכך, בעניין בראשי שאוזכר לעיל, קבע בית הדין הארצי כדלהלן -

"בעקרון, [ש]כאשר בעל נכס או מחזיק בנכס מתקשר עם קבלן ראשי או קבלן משנה לביצוע עבודות והתקשרות זו היא 'אמיתית', ברורה ומוכחתהמעבירה את האחריות להעסקתם של עובדים אל כתפי הקבלן (הראשיאו המשני), כי אז אין להטיל אחריות פלילית על בעל הנכס או המחזיק בו להעסקתם של עובדים שלא כדין. הטעם לדבר נעוץ בהלכות עסקים אלמנטאריים לפיהן בעל נכס רשאי למסור ביצוע של עבודות לקבלןובמסגרת זו להטיל עליו את האחריות להעסקתם של עובדים. מדובר בהתקשרות חוזית מחייבת אשר בדרך כלל יש לתת לה תוקף".

וכך, נקבע גם בעניין קובי שי כי -

"אין בחזקה משום הטלת אחריות מוחלטת על בעל נכס, בכל מקרה בו שכן קבלןלצורך ביצוע עבודות בנכסו והקבלן האמור העסיק עובדים זרים מטעמו. גם בענייןיונסוף אליו הפנתה המשיבה, הטלת האחריות הפלילית - על בעל נכס שטען כי העובדים הזרים הועסקו על ידי קבלן - נעשתה רק לאחר שנקבע עובדתית כי לא עלה בידיו לסתור את החזקה נוכח סתירות שנמצאו בגרסתו. החזקה אינה מתיימרת לפיכך להרחיב את רכיביה העובדתיים של העבירה, כפי שנקבעו על ידי המחוקק. כל שקובעת החזקה הוא שכאשר מוכיחה המאשימה כי אדם נמצאעובד בנכסו של אדם אחר, והעבודה שביצע דרושה לבעל הנכס או המחזיק בו - יש להסיק מניסיון החיים כראיה נסיבתית כי בעל הנכס או המחזיק בו "העביר" את העובד, כאשר עדיין עומדת לנאשם אפשרות להוכיח אחרת".

ו. סיכומו של דבר, ולאור האמור לעיל, אינני סבורה שניתן להטיל אחריות פלילית על הנאשמת מס' 1 בגין אי קיום הצו הראשון.

זאת ועוד, יצוין כי קיבלתי כמהימנה ומשכנעת את גרסתו של הנאשם מס' 2, שמסר, עוד בהודעתו לחוקר מטעם המאשימה שנמסרה ביום 29/11/11, שמיד עם קבלת הצו הראשון במשרדי הנאשמת מס' 1 יצר קשר עם הנאשם מס' 4, שראה שגם הוא מכותב על פי הצו, ושוחח עימו על הליקויים שמפורטים בצו, והאחרון מסר לו שהעניין בטיפול.

דברים אלו אושרו באופן חד משמעי גם בהודעתו לחוקר המאשימה של הנאשם מס' 4 מיום 29/11/11, שם ציין כי כחודשיים קודם למועד מסירת ההודעה יצר עימו קשר הנאשם מס' 2 והודיע לו על הוצאת הצו.

מעבר לכך, בחקירתו בבית הדין ציין הנאשם מס' 4, בתשובה לשאלה האם הנאשם מס' 2 בשם העמותה שוחח איתו על המתרחש באתר בפרק הזמןשמיום ההודעה על מציאת הליקויים והוצאת הצו הראשון ועד למועד הוצאת הצו השני, השיב כי היו להם שיחות יומיומיות רבות.

בכך, סבורני כי הנאשמת מס' 1, באמצעות הנאשם מס' 2, עשתה את המוטלעליה מכוח עצם העובדה שנמסרו לה ההודעה על הליקויים וצו הבטיחות, במובן זה שהודיעה על קיומם לקבלן הראשי שהינו מבצעי העבודה,

ביקשה לדעת מה יעשה בעניין הליקויים שנמצאו, וגם אחר שנמסר לה ש"העניין בטיפול" הייתה עימו בקשר יומיומי.

ז. אשר על כן, וכפי שנאמר לעיל, מצאתי כי יש לזכות את הנאשמת מס' 1 מביצוע העבירה שיוחסה לה, ויש לזכות גם את הנאשם מס' 2 מאחריותו הנטענת כמנהל של הנאשמת או כאחראי על פעילותה.

בהקשר לשאלת אחריותו האישית של הנאשם מס' 2 אציין, כי הגם שלא הוכח מעמדו רשמי שלו כמנהל או כבעל תפקיד האחראי על פעילותה, ונראה לכאורה שעיקר מעורבותו בהתקשרות עם הנאשמים מס' 3 ו- 4, כמו גם נוכחותו היחסית בולטת באתר הבנייה הייתה בשל היותו חבר פעיל ודומיננטי בעמותה,

הרי שדווקא לאור דבריו שלו בהודעה שמסר לחוקר מטעם המאשימה ביום 29/11/11, לפיהם הוא מנהל בעמותה, והעובדות שהיו מונחות בפני המאשימה, בגדרן הוא זה שחתם על ההסכם עם הקבלן המבצע, והוא זה שהעביר לאחרון כספים מטעם העמותה, וגם ביקר לעיתים מזומנות יחסית באתר הבנייה - אין לומר שכלילתו בכתב האישום הייתה מופרכת ונטולת סימוכין מלכתחילה.

ודוק - סעיף 36(ה) לחוק ארגון הפיקוח בעבודה, המטיל אחריות אישית על בעלי תפקיד ב"חבר בני אדם" מגדיר קשת רחבה יותר (במעט) של בעלי תפקיד מזו שנקבעת בסעיף 222 לפקודת הבטיחות בעבודה, וכך, בעוד שעל פי הפקודה מוטלת האחריות על "גם על כל מנהל, שותף או פקיד אחראי של אותו חבר בני אדם" הרי שעל פי חוק ארגון הפיקוח מוטלת האחריות על - "מנהל פעיל, בא- כוח או שותף פעיל בחבר".

בנסיבות אלה, ותוך שיצוין כי גם בפני בית הדין מסר הנאשם מס' 2 כי "נוצר שאני חלק מהוועד ומורשה החתימה מטעמה" אינני סבורה שניתן לקבל אתהטענה שהועלתה בסיכומים שמטעם הנאשמים מס' 1 ו- 2, לפיה נאשם זה שורבב שלא לצורך לכתב האישום בשל מחדלי חקירה מטעם המאשימה.

שהרי - גם לפי הגדרותיו שלו, היה הנאשם מס' 2 למצער בא כוח, בעל זכות חתימה, או שותף פעיל בעמותה.

אכן - היו, ככל הנראה, בעלי תפקיד רשמיים בעמותה שהמאשימה לא טרחה לאתר ולחקור, ויתכן שטוב היה אם הייתה עושה כן, אולם עצם כלילתו של הנאשם 2 בכתב האישום בנסיבות העניין לא הייתה נטולת סבירות כנטען בסיכומים מטעם של הנאשמים מס' 1 ו- 2, ואין לומר שמלכתחילה לא היה יסוד לאשמה, כי תובע סביר לא היה מגיש כתב אישום בנסיבות העניין, וכי מדובר באחד המקרים החריגים בהם קמה הצדקה להשית על המאשימה את הוצאות ההגנה של נאשמים אלה כפי שביקשו (וראו, לעניין חיוב המאשימה בהוצאות ההגנה, עפ"א (ארצי) 24949-10-14 דייגי נמל תל אביב בע"מ נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 10.02.2016)).

אשר לנאשמת מס' 3 - נבדוק להלן האם יש להרשיעה בביצוע מי מבין העבירות שיוחסו לה בכתב האישום, כל אחת לגופה.

7. האישום בגין אי הודעה למפקח עבודה אזורי על תחילת פעולות בנייה באתר, עבירה בניגוד לסעיף 192 לפקודת הבטיחות בעבודה (נוסח חדש) תש"ל 1970 (להלן ולעיל: "הפקודה"), יחד עם סעיף 225 לפקודה.

א.ס' 192 לפקודה קובע כהאי לישנא -

מיום 1.8.1981

תיקון מס' 2

ס"ח תשמ"א מס' 1025 מיום 26.5.1981 עמ' 275 (ה"ח 1458)

(ב) ואלה ההוראות החלות כאמור:

- (1) הוראות פרק א', סימן א': פרשנות;
- (2) הוראות פרק ב', סימן ה': נוחיות;
- (3) ~~הוראות פרק ג', סימנים י', י"ג ו"ד, לענין דודי קיטור וקולטי אוויר;~~
- (3) הוראות פרק ג' סימן ו': שרשרות, חבלים ואבזרי הרמה, וסימן ז': מכוונת הרמה;
- (3א) הוראות פרק ג' סימנים י', י"א, י"ג, ו"ד, לענין מיתקני לחץ;

"(א) המבצע בניה או בניה הנדסית שעליהן חלה פקודה זו ימציא למפקח האזורי לא יאוחר משבעה ימים לאחר התחלתן הודעה בכתב המציינת את הפרטים הבאים:

- (1) שם המבצע ומען הדואר שלו;
- (2) מקומה ומהותה של הבניה או הבניה הנדסית;
- (3) אם ישתמשו במנועים, ואם כן - באיזה סוג;
- (4) פרטים אחרים שנקבעו.

(ב) חובת ההודעה האמורה לא תחול כאשר יש למבצע יסוד סביר להניח שהבניה או הבניה הנדסית תושלם תוך פחות מששה שבועות.

(ג) המבצע בניה או בניה הנדסית במקום שכבר נעשית בו אותה שעה פעולה כאמור לא ידרש להמציא הודעה נוספת אם כבר ניתנה הודעה על הפעולה הנעשית".

ב. אין חולק כי ביום 07/01/11 נשלחה למפקח האזורי על העבודה הודעה על התחלת פעולות בניה באתר, מטעם חברת "בתי ערים בע"מ" ובה גם הודע על מינוי מנהל עבודה באתר מר גאזי חטיב.

חברת בתי ערים היתה בבעלות משותפת של הנאשם מס' 4 ושותף נוסף, אשר לא נתן הסכמתו לביצוע הפרוייקט על ידיה, ועל כן הוקמה הנאשמת מס' 3 ע"י הנאשם מס' 4 במשותף עם מר יוסף בנימין, וזאת ביום 25/01/11.

כרקע יש להוסיף כי הסכם ההתקשרות עם חברי העמותה בעניין הקמת הבניין נחתם ע"י הנאשם מס' 4 או חברה בהקמתו (ולא ע"י חברת בתי ערים כנטען בסיכומי הנאשמים 3 ו- 4) עוד ביום 25/10/10.

ועוד, בפני בית הדין הוצג הסכם התקשרות מיום 02/01/11, לביצוע עבודות שלד של הבניין, בין מר יוסף בנימין והנאשם מס' 4 "או חברה בשלבי הקמה", (מוצג מ/13).

על פי ההסכם תחילת עבודות הבניה במועד חתימתו.

ג. לגישת המאשימה, מאחר וחברת בתי ערים בסופו של דבר לא פעלה בפרוייקט - הרי שההודעה שנמסרה חסרת

משמעות לגבי הנאשמת מס' 3.

הנאשמת 3, מצידה, טענה כי המטרה העיקרית בחיוב במתן הודעה על פעולות הבנייה הינה ליידע את המפקח על קיומן של פעולות בנייה, והערך המוגן בהקשר זה הינו מניעת פעולות בנייה פיראטיות ובלתי מפקחות, וערך זה קיבל מענה.

עוד נטען מצידה, כי עניין זהות החברה המבצעת הינו זניח ושולי, וממילא שתיהן חברות (בתי ערים והנאשמת מס' 3) חד הן לעניין זה.

הנאשמת מס' 4 עצמו טען, הן בהודעתו לחוקר מטעם המאשימה והן בעדותו בבית הדין, שבהודעה על פעולות הבנייה צוינה חברת בתי ערים כמבצעת הבנייה מאחר שסבר שיש צורך לציין חברה רשומה, וכן משום שהאמין שהנתון החשוב הינו פרטי מנהל העבודה שיהא ממונה עליה, ולא שם החברה המבצעת.

אומר כי קיומו ולשונו של סעיף 192(ג) תומכת בפרשנות שנטענה מצד הנאשמת, לפיה מטרתה העיקרית של חובת ההודעה לפי הסעיף הינה עצם יידועו שלהמפקח האזורי באשר לביצוען של פעולות הבנייה, שאם לא כן מתייטר ס"ק (ג). ודוק - ס"ק (ג) אינו מייחד את ההתייחסות למקרה שבו פעולת הבנייה הנעשית וההודעה שכבר נמסרה - נעשות על ידי מבצע הבנייה עצמו. בעניינו, עולה לכאורה שפעולת הבנייה החלה ביום 07/01/11 עם חתימת ההסכם עם קבלן השלד, וזאת עוד עובר לרישומה של הנאשמת מס' 3.

אמנם, ניתן למצוא טעם לפגם בכך שההודעה על פעולות הבנייה נמסרה ע"י חברת בתי ערים שהוגדרה בה כמבצע הבנייה - למרות שהיה ברור שלא היא זושבתצא אותה, אולם אין בפנינו אישום בעניין זה המיוחס לנאשמת מס' 4 אולחברת בתי ערים.

משכך, יש לראות את הנאשמת מס' 3 כמי שהייתה בגדר מבצע עבודות בנייה במקום שבו נעשו כבר עבודות בנייה לגביהן נמסרה הודעה, ובכך פטורה הייתה מחובת ההודעה, מכוח סעיף 192(ג).

המסקנה היא שיש לזכות את הנאשמת 3 מביצוע עבירה בניגוד להוראות ס' 192 לפקודה.

8. העבירה של אי מינוי מנהל עבודה באתר בנייה, עבירה בניגוד לסעיפים 2(א) 2(ב) ו- 5(ג) לתקנות הבטיחות בעבודה (עבודות בנייה) התשמ"ח 1988 (להלן: "התקנות"), יחד עם ס' 191, 219 ו- 225 לפקודה

א. לשון התקנות הרלבנטיות לעניינו היא הבאה -

2. (א) מבצע בניה אחראי לכך כי כל עבודת בניה תתבצע בהנהלתו הישירה והמתמדת של מנהל עבודה שהוא מינהו.

(ב) מבצע בניה יודיע למפקח העבודה האזורי, עם התחלת פעולת הבניה, את שמו, גילו, מענו,

השכלתו המקצועית וניסיונו בעבודת בניה של מנהל העבודה וכן ירשום בפנקס הכללי את שמו ומענו של מנהל העבודה.

(ג) הפסיק מנהל העבודה לשמש בתפקידו, יודיע על כך מבצע הבניה, מיד, למפקח העבודה האזורי, ימסור לו את הפרטים של מנהל העבודה שנתמנה במקומו וירשום בפנקס הכללי את שמו ומענו של מנהל העבודה שנתמנה כאמור.

(ד) ההודעה לפי תקנות משנה (ב) או (ג) תימסר על גבי טופס שניתן להשיגו במשרדו של מפקח העבודה האזורי, תיחתם בידי מבצע הבניה ובידי מי שנתמנה מנהל עבודה ותישלח, בדואר רשום, למשרדו של מפקח עבודה אזורי באזור שבו מתבצעת העבודה.

(ג) השר ימנה ועדת ערר כאמור בתקנות משנה (ב) בהרכב של חמישה חברים, ובהם חבר אחד לפי המלצת ארגון העובדים שעם חבריו ~~נתמנה~~ נמנה המספר הגדול ביותר של עובדים בענף הבניה, חבר אחד לפי המלצת ארגון המעבידים שלדעת השר הינו ארגון מעבידים יציג בענף הבניה ושלושה חברים נוספים שאחד מהם ימונה ליושב ראש ועדת ערר.

5. (א) מנהל העבודה חייב למלא אחר הוראות תקנות אלה ולנקוט צעדים מתאימים כדי להבטיח שכל עובד ימלא אחר התקנות הנוגעות לעבודתו, אלא אם כן החובה מוטלת במפורש על מבצע הבניה.

(ב) לענין סעיף 223 לפקודה יראו חובה כמוטלת במפורש על מנהל העבודה אם לא נקבע בתקנות אלה שהיא מוטלת על מבצע הבניה או על כל אדם אחר.

(ג) לא מינה מבצע הבניה מנהל עבודה או הפסיק מנהל העבודה לשמש בתפקידו ולא מונה מנהל עבודה אחר לפי תקנה 2 או נפסל מנהל העבודה ולא מונה אחר במקומו לפי תקנה 4, רואים את כל החובות המוטלות על מנהל העבודה כמוטלות על מבצע הבניה; אין במילוי החובות כאמור עלידי מבצע הבניה כדי לשחררו מאחריות על אי מילוי אחרי הוראות תקנות 2 ו-4.

ב. יוזכר כי עם תחילת פעולות הבניה באתר, הודע למפקח האזורי על מינויו של מר גאזי חטיב כמנהל עבודה (להלן: "מר חטיב").

מר חטיב היה גם זה ששימש כקבלן שלד באתר.

דע עקא שאותו מר חטיב הודיע למפקח האזורי עוד ביום 04/09/11 כי הוא סיים את עבודתו ותפקידו באתר החל מאותו היום, כך שנכון לאותו מועד המצב העובדתי היה שאין באתר מנהל עבודה. (מכתבושהומצא למפקח האזורי סומן מוצג מ/4).

לטענת הנאשם מס' 4, מר חטיב לא הודיע לו שעזב את האתר, והוא היה סמוך ובטוח שהוא ממשיך בתפקידו, מה גם שכאשר ביקר באתר ראה שיותר בו ציוד של מר חטיב, וסבר שהוא ממשיך למלא את תפקידו.

אומר כי אינני מקבלת את ניסיונו של הנאשם מס' 4, בשם הנאשמת מס' 3, להתנער מהאחריות לקיומו

ונוכחותו של מנהל עבודה באתר.

החובות המוטלות בתקנות 2 ו- 5 על מבצע הבנייה בכל הנוגע למינוי ותפקודו של מנהל עבודה באתר מטילות על הראשון אחריות מלאה ומוחלטת בעניין זה.

אחריות זו מחייבת לכל הפחות מידה מינימלית של פיקוח על עצם נוכחותו ותפקודו של מנהל העבודה באתר, וטיפולו באופן ישיר ומתמיד בתחומי האחריות המוטלים עליו.

בעניינו, גם אם הוטעה הנאשם 4 לחשוב שמר חטיב עדיין מתפקד באתר, בין משום שמר חטיב לא טרח ליידע אותו על סיום תפקידו או משום שעדיין ראה ציוד שלו במקום, טעות זו מאבדת את משמעותה ומשקלה החל מהמועד בו הודע לנאשם מס' 4 (ולו טלפונית, ע"המפקח מר מזרחי וכן ע"י הנאשם מס' 2, עובדות שאינן שנויות במחלוקת) על כך שנמצאה שורה ארוכה של ליקויים בטיחותיים באתר...

בנסיבות כאלה, שומא היה על הנאשמת מס' 3 לבדוק באופן מיידי אל מול מי שלהבנתה ממונה על שמירת כללי הבטיחות באתר - בעניינו - מר חטיב, הכיצד קיימים ליקויים אלה, או אז היו הם מגלים שמר חטיב כבר איננו מנהל עבודה באתר.

ככל שלא עשו כן - מדובר למצער בעצימת עיניים בוטה.

זה, אולי, במקום להתייחס לטענה החוזרת ונשנית מצד הנאשמים מס' 3 ו- 4, אשר הודגשה בסיכומי בא כוחם, לפיה הצו הראשון, כהגדרתו לעיל, לא הומצא להם והנאשם מס' 4 לא היה מודע לקיומו.

לטענה זו אין נפקות, שכן הנאשמים 3 ו- 4 לא הואשמו באי קיום הצו, אלא באי קיום התקנות ובקיומם של הליקויים הבטיחותיים.

לפיכך, וכאמור לעיל, משעה שנודע לנאשם מס' 4 הן על ידי המפקח והן ע"י הנאשם מס' 2, שהתקיימה ביקורת ונמצאו ליקויים - שומא היה עליו להזדעק מיד לאתר העבודה כדי לבדוק האם המצב באתר הבנייה עונה על דרישות הדין, והאם אכן קיימים ליקויים - ומהם.

ג. זה המקום להזכיר שהעבירות מכוח פקודת הבטיחות בעבודה הינן עבירות של אחריות קפידה.

עבירות מסוג זה אינן דורשות הוכחת יסוד נפשי לצורך השתכללותן, ומשמעותהדבר היא שבהתקיים היסוד העובדתי שלהן - קמה חזקה כי מתקיים גם היסוד הנפשי.

חזקה זו ניתנת לסתירה, כאשר הנאשם יראה כי עשה את כל שניתן כדי למנוע את העבירה.

סעיף 22 לחוק העונשין, קובע כך -

"(א) אדם נושא באחריות קפידה בשל עבירה, אם נקבע בחיקוק שהעבירה אינהטעונה הוכחת מחשבה פלילית או רשלנות; ואולם, אין בהוראות סעיף קטן זה כדי לבטל את האחריות בשל עבירות שחוקקו טרם כניסתו לתוקף של חוק זה ונקבע בדין שאינן טעונות הוכחת מחשבה פלילית או רשלנות. לענין סעיף קטן זה, "בדין" - לרבות בהלכה פסוקה.

(ב) לא יישא אדם באחריות לפי סעיף זה אם נהג ללא מחשבה פלילית וללא רשלנות ועשה כל שניתן למנוע את העבירה; הטוען טענה כאמור - עליו הראיה."

עמוד 16

על פי פסיקת בית הדין הארצי, עבירות מכוח פקודת הבטיחות בעבודה הן עבירות מסוג אחריות מוחלטת, ומכאן שכיום הן עבירות מסוג אחריות קפידה.

קביעה זו הורחבה גם ביחס לתקנות מכוחה שהותקנו טרם כניסתו לתוקף של תיקון 39 לחוק העונשין, דהיינו לפני שנת 1994.

בענייננו, ובהינתן האמור לעיל, ודאי שלא ניתן לראות את הנאשמים 3 ו- 4 כמי שלא היו רשלנים ועשו כל שניתן לעשות כדי למנוע את ביצוע העבירה, בכל הנוגע להיעדרו של מנהל עבודה באתר.

ד. לאור האמור לעיל אני מרשיעה את הנאשמת מס' 3 בעבירה של אי מינוי מנהל עבודה, בניגוד לסעיפים 2(א) ו- 2(ב) ו- 5(ג) לתקנות הבטיחות בעבודה (עבודות בנייה) התשמ"ח 1988.

9. אי הצגה במקום בולט לעין באתר בו מתבצעת פעולת הבנייה שלט שבו צוינו שם מבצע הבנייה ומענו, שם מנהל העבודה ומענו, ומהות העבודה המתבצעת, עבירה בניגוד לתקנה 7 לתקנות, יחד עם ס' 191 ו- 219 ו- 225 לפקודה.

א.תקנה 7 לתקנות קובעת כדלקמן -

"מבצע בניה יציג, במקום בולט לעין, באתר שבו מבוצעת פעולת הבניה, שלט שבו יצוינו פרטים אלה:

(1) שם מבצע הבניה ומענו;

(2) שם מנהל העבודה ומענו;

(3) מהות העבודה המתבצעת".

ב. אין חולק שבאתר לא הוצג השלט שמתחייב מהתקנה דלעיל.

לא בכדי, אם כן, ב"כ הנאשמים לא השחית זמנו ואף לא התייחס לסוגיה זו בסיכומיו, בהיעדר טיעונים אפשריים כנגד ההרשעה בעבירה שלעיל...

ג.אשר על כן הנני מרשיעה את הנאשמת מס' 3 בעבירה בניגוד לתקנה 7 לתקנות.

9. העבירה של אי ביצוע בדיקה על ידי חשמלאי בודק של מתקן החשמל הזמני המותקן באתר לפני הפעלתו הראשונה, בניגוד לתקנה 11 לתקנות החשמל (מתקן חשמלי אירעי באתר בנייה במתח שאינו עולה על מתח נמוך) תשס"ג 2002 יחד עם תקנה 163 לתקנות וסעיפים 191 ו- 219 ו- 225 לפקודה.

א.תקנה 163 לתקנות קובעת כך -

" (א) מבצע בניה אחראי לכך שכל ציוד, אבזרים ומיתקנים חשמליים הנמצאים או המותקנים באתר יתאימו לדרישות חוק החשמל, תשי"ד-1954, והתקנות שהותקנו לפיו, תקנות הבטיחות בעבודה (חשמל), תשמ"ו-1986, ולתקנים הישראליים שעניינם חשמל כמשמעותם בחוק התקנים, תשי"ג-1953.

(ב) כל הציוד והמיתקנים שפורטו בתקנת משנה (א), יוחזקו תקינים במהלך כל העבודה באתר".

תקנה 11 לתקנות החשמל קובעת כך -

"מיתקן חשמלי ארעי באתר בניה ייבדק לפני הפעלתו הראשונה ויבוצעו בו הבדיקות המוזכרות בטור א' בתוספת השנייה במועדים הקבועים בטור ב', באופן המפורט בטור ג' ובאמצעות בודק כאמור בטור ד'; תוצאות הבדיקות יירשמו בידי בודק המיתקן ויישמרו בידו או בידי בעל המיתקן או מחזיקו, לפי העניין.

בתוספת השנייה לתקנות החשמל, אשר הותקנה לענין תקנות 2 ו- 11, מפורטות בדיקות תקופתיות שונות שיש לבצע במתקני החשמל, כאשר מפורט כי בדיקה של לוחות חשמל יכולה להיעשות רק על ידי חשמלאי בודק.

עוד נרשם בתוספת, כי לענין הגדרת כשירותם של סוגי החשמלאים, יש לפנות למשמעותם בתקנות החשמל (רישיונות) התשמ"ה 1985.

עיון בתקנות החשמל (רישיונות) מראה כי ניתן למצוא (בתקנה 7) רשימה בת 12 סוגי רישיונות לחשמלאים, ביניהם חשמלאי בודק (משלושה סוגים) וחשמלאי מוסמך.

בהמשך, מפורטות התקנות מהם התנאים למתן הרישיונות מהסוגים השונים, ואילו סוגי עבודות חשמל בדיוק מותרות למחזיק בכל אחד מסוגי הרישיונות.

ניתן לראות כי המחזיק ברישיון "חשמלאי מוסמך" רשאי לבצע שורה של עבודות חשמל, אולם רק המחזיק ברישיון "חשמלאי בודק" רשאי לעסוק בביצוע בדיקות של מיתקנים חשמליים (ראו תקנות 22 ו- 23).

ב. הנאשם מס' 4, בהודעתו לחוקר ובעדותו בבית הדין טען שהעסיק חשמלאי מוסמך וסבר שדי בכך, אלא שכאמור, עיון בתקנות שצוטטו ואזכרו לעיל מראה שאין הדבר כך, וחשמלאי מוסמך אינו מחזיק בכשירות ובסמכות לבדוק מבחני חשמל.

לא ברורה, אם כן, טענת ב"כ הנאשמים בסיכומי, לפיה משהותקן לוח חשמל זמני באתר ע"י חשמלאי מוסמך - לא הוכח ביצוע העבירה בענין זה.

משאין חולק שהלוח שהותקן באתר לא נבדק ע"י חשמלאי בודק - הרי שנעברה העבירה.

ג. בהינתן האמור לעיל - לא נותרה ברירה אלא להרשיע את הנאשמת מס' 3 בביצוע עבירה בניגוד לתקנה 11 לתקנות החשמל (מתקן חשמלי ארעי באתר בנייה במתח שאינו עולה על מתח נמוך) תשס"ג 2002 יחד עם תקנה 163 לתקנות.

11. העבירה של שימוש במשטחי עבודה ומדרכות מעבר שמהם עלול אדם ליפול לעומק של 2 מטרים ללא גידור ע"י

אזן יד אזן תיכון ולוח רגל, עבירה בניגוד לתקנה 9(א) לתקנות יחד עם ס' 191, 219 ו- 225 לפקודה

גידור

א. תקנה 9 לתקנות קובעת כך -

"(א) משטח עבודה ומדרכת מעבר שמהם עלול אדם ליפול לעומק העולה על 2 מטר יהיו גדורים על ידי -

(1) אזן יד ואזן תיכון מתאימים ובחוזק נאות למניעת נפילת אדם;

(2) לוחות רגליים בגובה מתאים."

על פי שני דו"חות ביקור במקום שנערכו, האחד ביום 22/09/11 (סומן מ/1) והשני ביום 29/11/11 (סומן מ/5), דיווח המפקח, מר שמואל מזרחי, על שורה של ליקויים בטיחותיים ומחדלים מקיום התקנות והוראות הבטיחות, ביניהם קיומם של משטחי עבודה ומדרכות מעבר שמהם עלול אדם ליפול לעומק של שני מטרים - לא גודרו כנדרש.

בנוסף, הוגש דו"ח פעולה של החוקר מר יוסף מרבנט, שגם בו דווח על ליקויים רבים והיעדר גידור של משטחי מעבר וגרמי מדרגות.

מעבר לכך הוגשו גם צילומים של ליקויים אלה שנערכו ע"י המפקח והחוקר שהוזכרו לעיל.

שני בעלי התפקיד האמורים נחקרו בבית הדין, וגרסתם בדבר מראית עיניהם באתר וממצאיהם לא נסתרה, ובעוד שנשאלו שאלות רבות הנוגעות לצווי הבטיחות שהוצאו, הרי שכמעט ולא עומתו עם ממצאיהם בתחום ליקויי הבטיחות.

לא זאת אף זאת, שעיון בהודעות שנמסרו ע"י הנאשם מס' 4 לחוקר מטעם המאשימה, בעיקר זו מיום 04/12/11 (סומנה מוצג נ/19), אשר נמסרה לאחר שגביית הודעה קודמת הופסקה משהנאשם ביקש שהות לקבל יעוץ משפטי, מראה כי הנאשם הודה בקיומם של הליקויים שמיוחסים לנאשמת 3, לרבות העדר גידור כנדרש.

אמנם, בעדותו של נאשם זה בבית הדין הובעה הסתייגות מצידו אשר לסוגיית גידור המרפסות, בטענה שהפתח למרפסות נחסם כך שהעובדים לא אמורים היו לשהות במרפסות, אלא שאין בכך כדי להתייחס לכלל המדרכות ומשטחי המעבר מושא אישום זה, אשר תועדו בדו"חות הביקור ובצילומים.

ב. בהינתן האמור לעיל, המסקנה היא שהממצאים שנטענים כתשתית עובדתית לעניין ביצוע העבירות בכלל, והעבירה מושא סעיף זה בפרט - הוכחו.

אשר על כן אני מרשיעה את הנאשמת מס' 3 בביצוע עבירה בניגוד לתקנה 9(א) לתקנות.

12. העבירה של אי גידור פתחים ואי סגירתם במכסים מתאימים, עבירה בניגוד לתקנה 79(1) לתקנות יחד עם ס'

191, 219 ו' - 225 לפקודה.

א.תקנה 79 לתקנות קובעת כהאי ליסנא -

"79. מסביב לפתח ברצפה, במשטח עבודה, במדרכת מעבר, ברצפת פיגום, בגג, במסלול מדרגות או בפיר מעלית יותקן אחד מאלה:

(1) און יד ואון תיכון מתאימים ובחוזק נאות למניעת נפילתו של אדם, וכן לוחות רגליים למניעת נפילתם של חומרים או ציוד, כאמור בתקנות 9, 10 ו-11"

ב. אשר להוכחת התשתית העובדתית המשמשת בסיס לעבירה זו, יפים הדברים שנאמרו בנוגע לאישום הקודם, הן ככל שהדבר נוגע לראיות המאשימה והן גרסת הנאשם מס' 4 בחקירתו.

ג. בהקשר לאישום זה והאישום הקודם לפי תקנה 9 לתקנות, נטען בסיכומי הנאשמים שעסקין בשני אישומים המושתתים על אותה תשתית עובדתית בדיוק, ועל כן יש להחיל לעניינם את הוראות ס' 186 לחסד"פ המונע כפל ענישה.

אינני מקבלת טענה זו.

סעיף 186 לחוק סדר הדין הפלילי קובע כך -

הרשעה

בית המשפט רשאי להרשיע נאשם בשל כל אחת מן העבירות שאשמתו בהן נתגלתה מן העובדות שהוכחו לפניו, אך לא יענישנו יותר מפעם אחת בשל אותו מעשה."

עיון בהוראות הסעיף מראה, ראשית, שהוא מתייחס לשלב הענישה ולא ההרשעה.

הסעיף איננו מקים מניעה מלהרשיע בכל אחת מהעבירות שאשמתו של הנאשם נתגלתה מן העובדות.

לעומת זאת יוכל בית הדין לקחת בחשבון דמיון בין מעשים או לבדוק את השאלה האם מדובר ברצף או מכלול שהם מעשה אחד - לעניין העונש.

שנית, אומר כבר כעת כי אינני מוצאת שמדובר ב"מעשה אחד".

עיון בדו"חות הביקור ובדו"ח הפעולה של המפקחים מראה התייחסות לשורה של מחדלים בטיחותיים שונים, שבגין כל אחד בנפרד יוחס ביצוע של עבירות -

וכך, דווח על אי גידור של המרפסות למרות שבסמוך לסיפן נראו מונחים חומרי בניין שעלולים ליפול (לכן, אגב, הטענה שנטענה בעת חקירתו של הנאשם מס' 4 לפיה הכניסה למרפסות היתה חסומה - איננה שוקלת).

בנוסף, דווח כי פיר המדרגות לא היה מגודר למרות האפשרות ליפול ממנו לעומק רב.

ועוד, דווח כי פיר המעלית לא היה חסום ומכוסה כנדרש אלא רק ברשת ברזל.

מדובר, אם כן, בתשתית עובדתית שונה ובמעשים (ליתר דיוק מחדלים) - שונים, ואין מדובר במעשה אחד.

ד. מכל מקום, ונוכח האמור לעיל אני מרשיעה את הנאשמת 3 בביצוע עבירה בניגוד לסעיף 179(1) לתקנות.

13. העבירה של שימוש בסמוכות למשטחי העבודה ו/או למדרכות המעבר אשר לאעשויות מחומר מתאים ללא פגם - בניגוד לתקנה 8(ב) לתקנות יחד עם ס' 191, 219 ו- 225 לפקודה.

א. תקנה 8 לתקנות קובעת את ההוראות הבאות -

"(א) כל משטח עבודה או מדרכת מעבר יותקנו כיאות למטרה לה הם מיועדים ובאופן המונע התמוטטותם, או שבירתם המלאה או החלקית או נפילת אדם או חפץ מהם.

(ב) הסמוכות למשטח העבודה ולמדרכת מעבר יהיו עשויים חומר מתאים ללא פגם, ולעניין זה לא ישמשו לבנים, בלוקים, חביות או צינורות שוכבים".

ב. בחומר הראיות שהגישה המאשימה נכללו דו"חות הביקור ודו"חות הפעולה שכבר הוזכרו לעיל.

עיון בדו"ח הביקור שסומן מוצג מ/10, נרשם כי בביקור מיום 25/09/11 נראו צפופות פיגומים מאולתרות אשר בחלקן נשענות על בלוקים.

בדו"ח נוסף שסומן מוצג מ/5, נרשם כי בביקור מיום 29/11/11 נמצא כי נעשה שימוש לעניין סמוכות לפיגומים, במשטחי עץ שיעודם משטחים לבלוקים.

בנוסף, עיון בהודעה שנגבתה מהנאשם מס' 4 ביום 04/12/11 (מוצג מ/19) ניתן לראות שהנאשם הודה בקיומם של הליקויים דלעיל, ובכך שלפחות הפיגומים שבהם השתמשו עובדי הטיח באתר - לא נעשו כנדרש.

ג. בנסיבות אלה, ומאחר ועדי המאשימה שביקרו באתר וערכו את הדו"חות בהם תועדו ממצאיהם - כמעט ולא נחקרו בנוגע לממצאים, ודיווחיהם לא נסתרו, לא נותר אלא לקבוע שהיסודות העובדתיים של העבירה מושא סעיף זה הוכחו.

ד. על כן אני מרשיעה את הנאשמת מס' 3 בעבירה בניגוד לתקנה 8(ב) לתקנות.

14. העבירה של אי בדיקת פיגום ע"י מנהל עבודה ואי רישום תוצאות הבדיקה בפנקס הכללי, בניגוד לתקנה 20 לתקנות יחד עם ס' 191, 219 ו- 225 לפקודה

א.תקנה 20 קובעת כך -

"(א) מנהל העבודה יבדוק כל פיגום לקביעת יציבותו והתאמתו למטרה שלה הוא נועד.

(ב) הבדיקה לפי תקנת משנה (א) תיערך עם התקנתו של הפיגום ולפני שהחלו להשתמש בו, ולאחר מכן -

(1) אחת לשבעה ימים לפחות;

(2) אחרי כל הפסקת עבודה של שלושה ימים או יותר;

(3) אחרי כל הפסקת עבודה של יום אחד או יותר בשל גשם או רוח.

(ג) מנהל העבודה ירשום בפנקס הכללי דין וחשבון על כל בדיקת פיגום ויביא את הרישום לידיעת מבצע הבניה. הוראה זו לא תחול לגבי פיגום שאין אדם עלול ליפול ממנו לעומק העולה על 2 מטרים ולגבי פיגום חמורי".

ב. הנאשם מס' 4 בהודעתו מיום 04/12/11 אישר כי קבלן השלד שמונה כמנהל בטיחות לא נכח באתר כבר כחודשיים עובר למועד החקירה, דהיינו מחודש 09/11, וכי הוא עצמו לא ערך בדיקות לפיגומים בהם נעשה שימוש באתר לצורך עבודות טיח שבוצעו נכון למועדי שני ביקורי הפיקוח שנעשו במקום, וכנ"ל הוא מעריך שהפיגומים כלל לא נבדקו, ובכל מקרה לא ניהל כל פנקס באתר.

במעמד עדותו בבית הדין לא נטענה כל טענה אחרת.

מכאן שדי באמור לעיל כדי לקבוע שהוכחו יסודות העבירה מושא סעיף זה.

ג. אשר על כן אני מרשיעה את הנאשמת מס' 3 בביצוע עבירה בניגוד לתקנה 20 לתקנות.

15. אי התקנה ואי קיום באתר של ארגז לעזרה ראשונה מצויד כראוי - עבירה בניגוד לתקנה 186 לתקנות יחד עם ס' 191, 219 ו- 225 לפקודה.

א.תקנה 186 לתקנות קובעת כך -

"(א) מבצע בניה אחראי לכך שבכל אתר יותקן ויקוים ארגז לעזרה ראשונה אשר יצויד כראוי.

(ב) הארגז יהיה ממוקם כך שהגישה אליו תהיה נוחה ולא יוחזק בו דבר זולת חומרים וכלים לעזרה ראשונה.

ב. עיון במסכת הראיות שבתיק מראה שבשני דוחות הפיקוח שנעשו באתר צויין כי לא נמצא בו תיק עזרה ראשונה.

בעלי התפקיד שערכו את הדו"חות העידו בבית הדין ולא נחקרו כלל בהקשר זה, כך שהבסיס לקביעתם בדבר ליקוי זה - לא נשמט.

כמו כן, הנאשם מס' 4 נחקר ביום 04/12/11, במועד קרוב להתרחשויות מושא כתב האישום, ואמר בפה מלא כי אין לו באתר תיק עזרה ראשונה.

בחקירתו בבית הדין, אמר שהוא חושב שמנהל העבודה, מר ג'זי חטיב, החזיק באתר ארגז עזרה ראשונה.

באמירה שכזו אין די, בין אם בכלל, ובפרט בהתחשב בעובדה שכבר נקבע לעיל שמר חטיב כבר לא נכח באתר במועדים מושא כתב האישום, ואף קודם לכן.

ג. לאור האמור לעיל אני מרשיעה את הנאשמת מס' 3 בביצוע עבירה בניגוד להוראות תקנה 186 לתקנות.

16. אי אבטחת עובדים המועסקים בגובה, במשך כל זמן העבודה, במערכת המתאימה לבלימת או מניעת נפילה באמצעות רתמות בטיחות, עבירה בניגוד לתקנה 8 לתקנות הבטיחות בעבודה (עבודה בגובה) תשס"ז 2007 יחד עם ס' 191, 219 ו- 225 לפקודה

א.ז. לשונה של תקנה 8 -

"(א) מבצע לא יעסיק עובד בעבודה בגובה, אלא בהתקיים אחד מאלה:

(1) העובד מאובטח במשך כל זמן העבודה בגובה באחת המערכות המפורטות בפסקאות משנה (א) עד (ג) או שילוב שלהן, כשהן תקינות ושלמות ונבדקו על פי תקנה 9(6) הכל לפי אופי וסוג העבודה המבוצעת, ובלבד שהעובד יהיה מחובר אליהן באמצעות רתמת בטיחות:

(א) מערכת בלימת נפילה;

(ב) מערכת מיקום ותמיכה המשולבת במערכת לבלימת נפילה;

(ג) מערכת למניעת נפילה;

(2) הותקנה באופן יציב ונאות רשת מגן המתאימה לאופי העבודה הנדרשת, על פי תכנון, הנחיה והשגחה של מהנדס אזרחי רשום ורישוי לפי חוק המהנדסים והאדריכלים,

עמוד 23

התשי"ח-1958;

ב. בשני דו"חות הביקור באתר דווח כי העובדים בגובה שנצפו במקום לא היו מאובטחים בציד בנדרש, וגם הוצגו צילומים שמתעדים זאת.

בחקירתו של הנאשם מס' 3 שתועדה בהודעתו מיום 04/12/11, הוא אישר שלאחזיק באתר ציוד מתאים להגנה על עובדים בגובה.

גם במעמד הדיון בבית הדין, בכל שאלה שהופנת אליו בענייני בטיחות השיבה הנאשם מס' 3 שמינה מנהל עבודה כדי שיטפל בנושאים אלה, אלא שבכך איננו לסייע, שכן כבר נקבע שבמועדים הרלבנטיים לכתב האישום לא היה באתר מנהל עבודה.

יוער כי גם קבלן הטיח שעבד באתר, והעיד בבית הדין, ידע לומר, לגבי בטיחותם של עובדיו שחלק נכבד מעבודתם בוצע בגובה רב, שלמיטב זכרונותיו לו כמה קסדות באוטו.

מובן שבעובדה משוערת זו, גם אם היתה נכונה, אין כדי לקיים את דרישות הבטיחות החשובות ביותר שנוגעות לעבודה בגובה.

ג. בהינתן האמור לעיל, לא נותר אלא להרשיע את הנאשמת בהעסקת עובדים בגובה באתר שבאחריותה בניגוד להוראות תקנה 8 לתקנות.

17. העבירה של אי הדרכת עובדים בגובה ע"י מדריך עבודה בגובה, עבירה בניגוד לתקנה 5(2) לתקנות הבטיחות בעבודה (עבודה בגובה) תשס"ז 2007 יחד עם ס' 191, 219 ו- 225 לפקודה.

א. תקנה 5 לתקנות קובעת כך -

"מבצע לא יעסיק עובד בעבודה בגובה לכל מטרה שהיא, אלא בהתקיים התנאים שלהלן:

(1) העובד בגיר;

(2) העובד הודרך, כאמור בתקנה 6 על ידי מדריך עבודה בגובה, והוא בעל אישור תקף המעיד על ההדרכה לפי הטופס שבתוספת;"

ב. גם בעניין זה, צוין בשני דו"חות הביקור במקום, שהעובדים שנצפו ותועדו עובדים בגובה, לא קיבלו הדרכה מתאימה.

הנאשם מס' 4 הודה כי לא סיפק הדרכה לעובדים בגובה בכלל ולעובדי קבלן הטיח בפרט, וגם קבלן הטיח הודה כי רכש הכשרה לעבודה בגובה רק לאחר המועדים מושא כתב האישום.

גם בעניין זה הפנה הנאשם מס' 4 לכך שהוא מניח שמנהל העבודה ביצע הדרכות אלה, אולם כבר

נקבע לעיל שבזמנים מושא כתב האישום לא היה מנהל עבודה באתר, ולא הוברר כלל האם בעתשהתחילו עבודות הטיח - מנהל העבודה מר חטיב עדיין תפקד באתר, ודאי שלא הוכח שקוימו להם הדרכות לעבודה בגובה.

ג. אשר על כן הנני מרשיעה את הנאשמת מס' 3 בביצוע עבירה בניגוד לתקנה 5(2) לתקנות הבטיחות בעבודה (עבודה בגובה).

18. עבירה של אי קיום הדרכות באתר בדבר מניעת סיכונים והגנה מפניהם, באמצעות בעל מקצוע מתאים - עבירה בניגוד לתקנה 3(א) יחד עם תקנה 15 לתקנות ארגון הפיקוח על העבודה (מסירת מידע והדרכת עובדים) (התשנ"ט 1999)

א. תקנה 3(א) לתקנות קובעת כך =

"מחזיק במקום עבודה יקיים הדרכה בדבר מניעת סיכונים והגנה מפניהם (להלן - הדרכה), באמצעות בעל מקצוע מתאים ויוודא שכל עובד הבין את הסיכונים והוא בקיא דיו בנושאי ההדרכה, בהתאם לתפקידו ולסיכונים שלהם הוא חשוף; מחזיק במקום עבודה יחזור ויקיים הדרכה כאמור, בהתאם לצורכי העובדים ולפחות אחת לשנה".

ב. בהקשר להדרכות לעובדים בדבר מניעת סיכונים, מסר הנאשם מס' 4 בהודעתו מיום 04/12/11, כי לא נוהלו הדרכות לעובדים בענייני בטיחות, וכך מסר גם קבלן הטיח שביצע עבודות באתר בתקופה מושא כתב האישום.

גם המפקחים שערכו את שני דו"חות הביקור במקום ציינו כי לאמצאו שנערכו הדרכות כאלה, ולא נחקרו בעניין ממצאיהם.

ד. בהינתן האמור לעיל, המסקנה היא כי הוכח ביצוע עבירה בניגוד לתקנה 3(א) לתקנות ארגון הפיקוח על העבודה (מסירת מידע והדרכת עובדים) והנאשמת 3 מורשעת בזאת בביצועה.

19. העבירה של אי ניהול באתר פנקס הדרכה בעבודה - עבירה בניגוד לתקנה 6 יחד עם תקנה 15 לתקנות ארגון הפיקוח על העבודה (מסירת מידע והדרכת עובדים) (התשנ"ט 1999).

א. התקנה שבכותרת קובעת כהאי לישנא -

"

מחזיק במקום עבודה ינהל פנקס הדרכה ובו ירשום את אלה:

(1) שמות העובדים שהשתתפו בהדרכה;

(2) מועדי מתן ההדרכה;

(3) סוג ההדרכה;

(4) נושא ההדרכה;

(5) שם המדריך;

(6) כשירותו ותפקידו של המדריך."

ב. לענין עבירה זו יפים הדברים שנאמרו בכל הנוגע לעבירה בניגוד לתקנה 3(א) לתקנות. מעבר לכך יש לומר כי משנקבע כי לא בוצעו הדרכות באתר, הרי שלא ניתן היה למלא פרטים אודות הדרכות כנדרש בפנקס.

זאת ועוד - הנאשם מס' 4 הודה כי הוא לא קיים פנקס כזה.

ג.אשר על כן הנאשמת מס' 3 מורשעת גם בביצוע עבירה בניגוד לתקנה 6 לתקנות ארגון הפיקוח על העבודה (מסירת מידע והדרכת עובדים) התשנ"ט 1999.

20. העבירה של אי מסירה לעובדים באתר תמצית בכתב של מידע בדבר סיכונים בעבודה, עבירה בניגוד לתקנה 7(א) יחד עם תקנה 15 לתקנות ארגון הפיקוח על העבודה (מסירת מידע והדרכת עובדים) התשנ"ט 1999.

א. תקנה 7(א) לתקנות קובעת כך -

"מחזיק במקום עבודה ימסור לעובד במקום העבודה, לכל המאוחר ביום תחילת עבודתו, תמצית בכתב של מידע בדבר סיכונים בעבודה שבה הוא מועסק, או הקיימים במקום העבודה או בכל מקום אחר שבו עלול הוא להיחשף להם עקב ביצוע תפקידו".

ב. גם בענין זה, כמו בכל הנוגע לשתי הדרישות הקודמות של תקנות ארגון הפיקוח על העבודה שלא קוימו כפי שנקבע לעיל, הודה הנאשם מס' 3 שלא נמסרה לעובדים תמצית בכתב של מידע בדבר סיכונים, וגם בהקשר זה טען כי יצא מנקודת הנחה שמנהל העבודה יטפל בכך, אלא שאין בדברים אלה כדי להפריך את ממצאי המפקחים שערכו את דו"חות הביקור במקום, לפיהם לא נמסר מידע כזה.

ג.משכך הנאשמת מס' 3 מורשעת גם בביצוע עבירה בניגוד לתקנה 7(א) לתקנות ארגון הפיקוח על העבודה (מסירת מידע והדרכת עובדים) התשנ"ט 1999.

21. **אחריותו האישית של הנאשם מס' 4 -**

א. הנאשם מס' 4 הואשם באחריותו לעבירות שבוצעו ע"י הנאשמת מס' 3 מכוחשני סעיפים -

ראשית, מכוח סעיף 222 לפקודת הבטיחות בעבודה, ביחס לכל העבירות שבוצעו בניגוד להוראות הפקודה והתקנות שהוצאו מכוחה, דהיינו תקנות הבטיחות בעבודה (עבודות בנייה) התשמ"ח 1988, וכן תקנות הבטיחות בעבודה (עבודה בגובה) התשס"ו 2007.

סעיף 222 קובע כך -

"חברה, אגודה שיתופית או כל חבר בני אדם אחר שעברו אחת העבירות לפי פקודה זו, רואים כאחראי לעבירה גם כל מנהל, שותף או פקיד אחראי של אותו חבר בני אדם, ואפשר להביאו לדין כאילו עבר הוא את העבירה, אם לא הוכיח שהעבירה נעברה שלא בידיעתו ונקט אמצעים סבירים למניעת העבירה".

בנוסף, הואשם הנאשם באחריותו לעבירות שבוצעו על ידי הנאשמת 3 בניגוד להוראות חוק ארגון הפיקוח על העבודה והתקנות שהוצאו מכוחו, בגדרן תקנות ארגון הפיקוח על העבודה (מסירת מידע והדרכת עובדים) התשנ"ט 1999, וזאת מכוח סעיף 36 (ה) לחוק, אשר קובע כך -

"נעברה עבירה לפי חוק זה או תקנות לפיו בידי חבר-בני-אדם, מואגד או בלתי מואגד, יאשם בה גם כל מי שבעת ביצועה היה מנהל פעיל, בא-כוח או שותף פעיל בחבר, זולת אם הוכיח שהעבירה נעברה שלא בידיעתו ושנקט כל האמצעים הנאותים כדי להבטיח קיום הוראות החוק והתקנות לפיו".

ב. עיננו הרואות, אם כן, שעל פי דברי החקיקה הרלבנטיים, אחריותו של המנהל בתאגיד אינה מוחלטת, אך הוא זה עליו מוטל הנטל, להוכיח קיומן של שתי הדרישות המצטברות הנקובות בסיפת סעיף 222 וסעיף 36(ה), היינו שהעבירה נעברה שלא בידיעתו, וכי נקט באמצעים סבירים בנסיבות העניין למניעתה.

בענייננו, אין ספק שהנאשם מס' 4 היה מנהל בחברת כלל הנדסה, הנאשמת מס' 3, וזאת ראשית, לאור רישומי רשם החברות, וגם משעולה מכלל העדויות והראיות בתיק שהוא גם היה הרוח החיה בפעולותיה של החברה בכל הנוגע לבנייה באתר, נתון שלמעשה לא התיימר להכחישו.

נשאלת השאלה האם הורם על ידיו נטל ההוכחה להראות שהעבירות נעברו שלא בידיעתו וכי נקט בכל האמצעים הסבירים למניעתן.

ג. בית הדין הארצי קבע לא מכבר, כי **"אשר לנקיטת אמצעים סבירים למניעת העבירה - המערער סבור כי די בכך שמינה ממונה בטיחות על מנת להסיר מעליו אחריות, אך טענה זו נדחת על ידינו מכול וכול. לא די בעצם מינויו של ממונה בטיחות, כ"שגר ושכח", בלא לוודא בפועל באופן סביר כי נשמרים כללי הבטיחות ומתקיימות הוראותיה של פקודת הבטיחות בעבודה. האחריות החוקית מוטלת (בין היתר ולענייננו) על "תופש המפעל" ומנהלו, והמערער אינו יכול להתנער מאחריות זו על ידי מינוי בעל תפקיד והסתפקות בכך בלא כל צעד נוסף**

שנועד להבטיח את קיום הוראות הפקודה. יפים לעניין זה הדברים שנפסקו על ידי השופט סלים ג'ובראן בשבתו בבית המשפט המחוזי בחיפה, ולפיהם "המנהל, הוא ולא אחר, הינו האחראי הראשון והאחרון על הבטיחות במפעל שלו ואין הוא יכול להתנער מאחריות רק משום שהוא התייעץ עם אחרים שלא האירו את עיניו, לטענתו, לצורך בגידור המכונה, וזאת גם אם התרשלו מפקחי משרד העבודה והמומחים בעבודתם... אין מעביד יכול להינצל מאחריותו ומחובתו כלפי עובדו בשל מחדלו של אחר" (ע"פ (מחוזי חי') 713/00 מדינת ישראל נ' פנחסי [פורסם בנבו] (7.2.01); לדחיית טענת הסתמכות על ממונה בטיחות ראו גם את ע"פ (מחוזי חי') 2742/01 בלוק הסלע האדום נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (12.1.04)).

(ראו, ע"פ (ארצי) 53735-06-16 חיים גרינברג נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 14.09.2018).

בעניינו, הנאשם מס' 4 השליך את כל יהבו, בעיקר בשלב הדיון בבית הדין, על הטענה לפיה לא ידע שמנהל העבודה שמונה לאתר כבר אינו מכהן ומתפקד ככזה, וגם לא קיבל עותק מצו הבטיחות הראשון.

טענות אלה אין בהן כדי לסייע לו.

ראשית, בהודעות שמסר לחוקר התמ"ת בסמוך למועדי ביצוע העבירה, הודה כי ידע שמנהל העבודה שהיה גם קבלן השלד עזב את האתר כחודשיים עובר למועד שבו נגבו ההודעות ממנו, דהיינו בשלהי חודש ספטמבר 2011.

בין הדברים שאמר, היו כי סבר שכל עוד מנהל העבודה לא מונה במקום אחר לתפקיד זה - הוא משמש כמנהל עבודה באתר בו עסקין.

ברם, גם אם ניתן היה לקבל גישה זו, שבעצם קיומה יש כדי להוות טמינתהראש בחול (בבחינת "שגר ושכח" התנהגות שנפסלה ע"י בית הדין הארצי כמצוטט לעיל), הרי שאין לתת לה משקל כלשהו מרגע שנודע לנאשם 4 שנמצאו ליקויי בטיחות רבים וחמורים באתר, מייד עם עריכת דו"ח הפעולה הראשון באתר, ביום 25/09/11.

או אז, בין אם הובהר לו שהוצא צו בטיחות (כפי שהודה במסגרת הודעתו לחוקר התמ"ת), ובין אם לאו, בין אם צו כזה הוצא בסמכות ובין אם לאו - היה עליו לעשות כל שניתן כדי לוודא שהליקויים יתוקנו, בין אם ע"י מי שלדבריו סבר שעדיין מנהל העבודה באתר, בין אם על ידי מינוי מנהל בטיחות חדש, ובין בעצמו.

למרבת הצער, הנאשם מס' 4 בחר שלא לדאוג לתיקון הליקויים שקיומם הודע לו עד לקבלת צו הבטיחות השני.

המסקנה הברורה היא כי הוכח שהנאשם מס' 4 לא נקט באמצעים סבירים למניעת המשך קיומן של העבירות, אשר דבר קיומן נודע לו ללא ספק, ומכאן שיש לראותו כאחראי לביצוע כל העבירות בהן הורשעה הנאשמת מס' 3.

אשר על כן לא נותרה ברירה אלא להרשיע גם אותובביצוע אותן עבירות, מכוח אחריותו כמנהל הנאשמת מס' 3.

22. טענת הגנה מן הצדק שנטענה מצד הנאשמים מס' 3 ו- 4 -

א.מצד הנאשמים שבכותרת נטען (בהרחבה רבתי, יש לומר) כי יש לבטל את כתב האישום כנגדם מכוח דוקטרינת הגנה מן הצדק.

טענה זו, שנטענה לראשונה בסיכומים, הושתתה על האדנים העיקריים

הבאים -

ראשית, נטען כי צו הבטיחות הוצא בחוסר סמכות, מאחר ולא הוצא (או נחתם) ע"י הגורם המוסמך להוציאו, ולא נמסר כדין לנאשמת מס' 3.

שנית, נטען כי ניהול החקירות לא נעשה בפרוצדורה המקובלת (תוך הפנייה לכך שהחוקר מטעם המאשימה ציין כי לא נוהל יומן חקירה).

שלישית, נטען כי הנאשמים נחקרו זמן רב אחרי קרות האירועים מושא כתב האישום.

רביעית, נטען כי נפל טעם לפגם בכך שכתב האישום הוגש בחלוף 4 שנים לאחר קרות האירועים בגינם הוגש.

ב. אקדים את המאוחר ואומר שאינני מקבלת מי מבין הטענות שפורטו לעיל.

ראשית - כל הטענות הנוגעים לפגמים לכאורה שנפלו בהוצאת צו הבטיחות-

אינם רלבנטיים שכן הנאשמים 3 ו- 4 לא הוואשמו בהפרתו.

שנית - "מחדלי החקירה" עליהם הצביעו הנאשמים היו אי ניהול יומן חקירה, מחדל שאינו בעל משקל, ובכל מקרה הנאשמים לא התיימרו אפילו לטעון במה קופחה הגנתם עקב קיומו של מחדל זה.

שלישית - הנאשמים נחקרו בסמוך מאוד לקרות האירועים מושא כתב האישום.

אכן - כתב האישום עצמו הוגש בחודש אוגוסט 2015 בעוד פעולות החקירה הושלמו בשלהי שנת 2011, ואכן בירורו בבית הדין ארך זמן רב (בין היתר בשלשני דיונים שלא ניתן היה להתקדם בהם בשל היעדר הופעת הנאשמים 3 ו- 4), ואכן אין ספק שטוב היה באם לא היו חולפים פרקי זמן שכאלה, אולם אין בעצם קיומם כשלעצמו כדי להצדיק ביטול כתב האישום מחמת הגנה מן הצדק, ומעבר לטענה כללית לפיה הנאשמים התקשו לזכור פרטים או לאתר מסמכים - לא הונחה תשתית למסקנה שהגנת הנאשמים נפגעה באופן אנוש.

אשר על כן נדחית הטענה שראוי היה לבטל את כתב האישום בנימוק של הגנה מן הצדק.

23. התיק נקבע לשמיעת טיעונים לעונש מטעם הנאשמים 3 ו- 4 ביום 15/01/19 בשעה 11:30.

המזכירות תוודא טלפונית דבר קבלת החלטה זו אצל ב"כ הנאשמים 3 ו- 4.

ניתנה היום, ג' טבת תשע"ט, (11 דצמבר 2018), בהעדר הצדדים ותישלח אליהם.